

POHJAPAPERI PERHEVAPAAUUDISTUKSEEN MONIKKOPERHEISSÄ

NYKYINEN VANHEMPAINVAPAAALAKI MONIKKOPERHEIDEN OSALTA: Monikkoperheessä vanhempainvapaaseen tulee 60 arkipäivän pidennys ja isyysvapaaseen 18 arkipäivän pidennys toisesta lisälapsesta alkaen (poikkeus: isyysvapaan pidennys nelosperheen neljännestä ja viitosperheen neljännestä ja viidennestä monikkolapsesta on yhteensä 15 arkipäivää).

MONIKKOSYNTYVYYSTILASTOT: Kaksoset syntyvät n. 700 perheeseen ja kolmoset 5-10 perheeseen/vuosi. Nelosia syntyy hyvin harvoin. V. 2018 luvut: 624 kaksoset, 7 kolmoset (THL).

SUOMEN MONIKKOPERHEET RY:N ESITYS:

1. Monikkoperheiden vanhempien yhtä aikaa käytettävissä olevien vanhempainvapaiden määrää on syytä kasvattaa niin, että vanhemmat voivat pitää ne halutessaan kokonaan yhtäaikaisesti.
2. Monikkopidennyksen tulee uudessa mallissa pidentyä vähintään samassa suhteessa kuin yhden lapsen vanhempainpäivärahoja pidennetään uudessa mallissa. Yhden lapsen vanhempainpäivärahat ovat tällä hetkellä (ilman vapaavalintaisesti pidettävää 18 arkipäivän isyysvapaata) $105+158+36=317$, kaksosten monikkopidennys tällä hetkellä kaksosista 60 ja kolmosista 120. Monikkokorotus on tällä hetkellä kaksosista siis noin 20 % ja kolmosista noin 40 % näistä vanhempainpäivärahoista. Esim. jos uudessa mallissa vanhempainpäivärahopäiviä on 375, tulee siihen lisättävän monikkokorotuksen olla 75 päivää kaksosista ja 150 päivää kolmosista.
3. **Tämän lisäksi** myös monikkoperheessä tulee kannustaa isää käyttämään enemmän vanhempainvapaita. Monikkoperheessäkin isälle kiintiöidyn isyysvapaan tulee olla jatkossa lapsikohtainen eli **monikkoperheen isä saa isälle kiintiöidyn vanhempainrahan jokaisesta syntyvästä monikkolapsesta**. Kun tämä toteutetaan, niin erillinen monikkoisän 18 arkipäivän isyysvapaapidennys/lisälapsi voidaan päällekkäisenä poistaa.
4. Monikkoäidin käytettävissä olevien vanhempainvapaiden määrä ei saa lyhentyä nykyisestä.
5. Nykyinen lasten kotihoidon tuen sisaruskorotus huomioi heikosti monikkosisaruksia. Jos kotihoidon tuen tai sitä vastaavan etuuden kokonaispituus lyhenee oleellisesti ja sisaruskorotukset poistetaan, se on monilapsisille perheille radikaali heikennys nykytilanteeseen. Sisarusten huomiointi esim. sisaruskorotuksen muodossa tulee turvata.
6. Jos lapsella on vain yksi juridinen vanhempi, vanhempainpäivärahoikeus voisi olla myös muulla lapselle erityisen läheisellä henkilöllä (esimerkiksi isovanhempi, vanhemman asuinkumppani).

SUOMEN MONIKKOPERHEET RY:N PITKÄN AIKAVÄLIN VISIO:

Myös monikkoperheen lapsi on aidosti tasavertainen, kun jokaisesta monikkolapsesta myönnetään yksi kokonainen vanhempainvapaakausi. Näitä vapaita kaksosten vanhemmat voisivat käyttää vain yhtä aikaa eli vanhempainvapaiden kokonaispituus ei kasvaisi.

Monikkolapset syntyvät usein ennenaikaisina ja heitä hoidetaan sairaalassa pidempi aika kuin yksöslapsia. Suomeen tulisi säätää Ruotsin mallin mukainen järjestelmä, jossa lapsen sairaalahoidon tai vastaavan kotona tapahtuvan intensiivisen hoidon ajaksi voi saada tilapäistä vanhempainrahaa myös silloin, jos vanhempi muutoin olisi oikeutettu vanhempainpäivärahaan.

POHJAPAPERI PERHEVAPAAUUDISTUKSEEN MONIKKOPERHEISSÄ

Tällöin sairaalahoidon ajalta ei kulu varsinaisia vanhempainrahopäiviä. Tilapäistä vanhempainrahaa voi näissä tilanteissa Ruotsissa saada yhtä aikaa kaksi vanhempaa tai vanhempaan verrattavassa asemassa olevaa henkilöä.

MONIKKOPIDENNYKSEN PERUSTELUT:

Pidennystä tarvitaan, koska lapsia on enemmän kuin yksi, lastenhoitoa on enemmän ja taloudelliset sekä vanhemmuuteen ja jaksamiseen liittyvät haasteet ovat suuremmat kuin yhden lapsen tilanteessa. Tieto monisikiöraskaudesta tulee perheelle yllätyksenä, sillä tyypillisesti lasta toivovat perheet miettivät perheenlisäystä yksi lapsi kerrallaan. Puolet monikkolapsista syntyy ennenaikaisesti ennen rv 37 ja 40 % monikkovauvoista on synnyttyään tehohoidossa. Monikkovanhempien unenpuutteesta ja jatkuvasta varuillaanolosta johtuva väsymys on yleistä. Monikkovanhemmat kokevat itsensä erittäin stressaantuneiksi useammin kuin muut perheet ja tarvitsevat enemmän palveluja (Hyväluoma, 2010, Moninkertaisia onnenhetkiä ja arjen haasteita, Perhetutkimuskeskus, Jyväskylän yliopisto). Raskaimmaksi vaiheeksi he kokivat lasten vauva-ajan.

Monikkoisät pitävät vanhempainvapaata jo nyt suhteellisesti enemmän kuin muut isät, sillä prosentuaalisesti suurempi osa monikkoisista kuin muista isistä käyttää perhevapaita, esim. vanhempainvapaita käytti 25,9 % monikkoisista, 9,4 % muista isistä. (Saarikallio-Torp, Haataja, Vikman 2019, Perhevapaat 2013 – poimintoja monikkokyselyn tuloksista, Kelan julkaisematon tutkimus, tieto vain perhevapaatyöryhmän kuulemisen taustaksi, sähköposti 9.10.19) Suomen Monikkoperheet ry:n nettikyselyn (2017, n=672) mukaan suurin osa monikkovanhemmista piti perhevapaaudistuksessa tärkeimpänä sitä, että molemmat vanhemmat voivat olla yhtäaikaisesti hoitamassa lapsia. Tarve monikkovanhempien yhtäaikaiselle vanhempainvapaalle tulee esiin myös em. Kelan tutkimuksesta. Sen mukaan 30,5 % monikkoisista käytti vanhempainvapaan monikkopidennyksen, ja he käyttivät tämän lähes aina olemalla hoitamassa lapsia yhtä aikaa. Lisäksi tutkimuksissa monikkoperheissä isä piti vapaita auttaakseen äitiä lasten hoitamisessa: isän isyyysvapaan käytön motiivit eroavat monikkoäitien ja muiden äitien vastauksissa siten, että **erittäin merkittävänä tilastollisena erona monikkoäidit kertoivat monikkoisän käyttävän isyyysvapaita auttaakseen äitiä** ("hän halusi auttaa minua"). Muiden äitien vastauksissa esiintyi tilastollisesti merkittävästi enemmän vastauksia "hän halusi käyttää lakisääteisen oikeutensa", "halusimme hoitaa lasta kotona pidempään" ja "palasin töihin".

Stanfordin yliopiston Ruotsin vanhempainvapaiden muutoksia koskevan tutkimuksen mukaan isien mahdollisuus pitää vanhempainvapaita joustavammin yhtä aikaa äitien kanssa paransi äitien terveydentilaa synnytyksen jälkeen. Mm. ahdistuslääkkeiden tarve väheni 26%, antibioottien tarve 11% ja hoitoon hakeutuminen komplikaatioiden vuoksi 14%. (Persson & Rossin-Slater: When Dad Can Stay Home: Fathers' Workplace Flexibility and Maternal Health. IZA, Institute of Labor Economics. May 2019. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3401154)